

PRILAGODBE LEKTIRNIH SADRŽAJA UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U OSNOVNOJ ŠKOLI

VALERIJA BORAS

OŠ Mate Lovraka, Zagreb
valerija.boras@skole.hr

UDK: 376-056.43-053.5:[37:82]
Stručni članak
Primljen: 6. 12. 2021.
Prihvaćen: 28. 1. 2022.

SAŽETAK

Uspješnost integracije učenika s teškoćama u obitelj, školu, zajednicu, radno mjesto i društvo ovisi o njegovim temeljnim obrazovnim postignućima, posebno o razvoju čitalačke pismenosti. Jedna od temeljnih komponenti za razvoj čitalačke pismenosti je školska lektira. Važnost školske lektire nije samo naučiti učenika čitati već i uvesti ga u svijet djela, potaknuti maštu, logičko zaključivanje, moralno i životno razmišljanje. Dostupnost školske lektire učenicima s teškoćama u Republici Hrvatskoj izuzetno je ograničena te se često oslanja na kreativnost i inicijativu pojedinog učitelja. Ovaj rad bavi se prikazom lektirnih djela, prilagođenih učenicima s teškoćama u osnovnoj školi, dostupnih na hrvatskom tržištu. Jednako tako u radu će se prikazati preporuke za prilagodbu sadržaja lektirnih djela za učenike s intelektualnim teškoćama i jezično-glasovno glasovnim komunikacijskim teškoćama.

KLJUČNE RIJEČI:

lektira, prilagodba, učenici s teškoćama, osnovna škola

UVOD

Živimo u vremenu pisane riječi. Većina naše komunikacije odvija se pisanim putem, porukama ili elektroničkom poštom, pretraživanjem interneta, upotrebom raznih aplikacija koje nam olakšavaju komunikaciju, kretanje i učenje. Stoga možemo reći da je za uspješnost u današnjem svijetu potrebno biti pismen, tj. koristiti se vještinama čitanja i pisanja u svakodnevnom životu.

Dijete upoznaje svijet čitanja najprije kod kuće, od roditelja, potom odgojitelja i učitelja. U najranijoj dobi susreće se sa slikovnicom-igračkom koju mu odrasli nude radi zadovoljavanja njegovih osnovnih aktivnosti. Dijete vrlo rano pokazuje interes za sliku uz pomoć koje prepoznaje i imenuje razne predmete iz okoline (Vranjković, 2011). Kako se dijete razvija i napreduje, tako se proširuju i njegovi interesi za knjigu. Dolaskom u školu upoznaje se i sa školskom lektinom kao sastavnim dijelom nastave jezika.

Prema vlastitom iskustvu rada u osnovnoj školi, primijetila sam da učitelji često izbjegavaju obradu lektire u radu s učenicima s teškoćama, posebno u radu s učenicima s intelektualnim i jezično-govorno glasovnim komunikacijskim teškoćama. Na taj način učenici se osiromašuju za sva dobra koja im školska lektira pruža. Izbjegavanje obrade lektirnih sadržaja može proizlaziti iz potrebe učitelja da manje optereti učenika, ali često proizlazi iz neznanja za mogućnostima prilagodbe lektirnih djela učenicima s teškoćama. S obzirom na to da u Republici Hrvatskoj ne postoji literatura u kojoj bi učitelji mogli pronaći informacije o načinima prilagodbe lektirnih dijela, ovim radom bi se na jednom mjestu objedinile sve poznate informacije i dali primjeri prilagodbi.

OBRAZOVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 24/15), učenik s teškoćama u razvoju učenik je čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njegovu puno, učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu s ostalim učenicima, a proizlaze iz:

- tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija,
- kombinacije više vrsta gore navedenih oštećenja i poremećaja.

S obzirom na vrstu i specifičnost teškoća, u Republici Hrvatskoj postoje razni oblici školovanja učenika s teškoćama. Učenici se mogu školovati u redovnom razrednom odjelu uz individualizirane postupke ili u redovnom razrednom odjelu uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke. Također, postoji mogućnost školovanja u posebnom razrednom odjelu prema posebnom programu uz individualizirane postupke ili posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke (Igrić, 2015).

Bez obzira na to u kojem programu se učenik školuje, nastava materinskog jezika u sklopu koje je i školska lektira obvezna je za sve učenike.

ŠKOLSKA LEKTIRA KAO DIO NASTAVE MATERINSKOG JEZIKA

Djeca od najranije dobi pokazuju interes za pričom. U drugoj godini života dijete pokazuje interes za slikovnicom, od četvrte do sedme godine pokazuje pojačan interes za bajku, nakon sedme godine dijete je zainteresirano za realističnu priču ili pripovijetku s tematikom iz dječjeg života kao i za priče ili pripovijetke o životinjama te fantastične priče (Smiljanić-Čolanović, 1990).

Polaskom u školu dijete se pobliže upoznaje s lirskim i proznim tekstovima kao i sa školskom lektirou. Školska lektira tradicionalno je sastavnica predmeta Hrvatski jezik. Prema Kurikulumu nastavnog predmeta Hrvatski jezik (2019) nastava je organiziran u tri međusobna povezana predmetna područja: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo, kultura i mediji. Školska lektira je sastavni dio područja književnosti i stvaralaštva.

Tijekom obrazovanja učenike se navikava na samostalno čitanje i samostalan rad s knjigom, što je zapravo preduvjet aktivnog odnosa prema knjizi, koje se postiže organiziranim vođenjem, poticanjem, bilježenjem, razmišljanjem i zaključivanjem te emotivnim i spoznajnim zauzimanjem za knjigu. Učenike treba uvjeriti da je čitanje temeljna sposobnost koja je vrlo važna za učenje, osobni razvoj i vježbanje recepcije, ali im se čitanje ne smije nametati silom (Lučić-Mumlek, 2002). Savladavanje tehnike čitanje preduvjet je komunikacije s tekstom bilo u nastavi književnosti ili samostalnog čitanja. Zadaće književnosti, posebno obrade lektirnih dijela, moraju se podudarati sa zadaćama čitateljskoga odgoja, a to su sljedeće: „dostići/postići određenu razinu književnoga obrazovanja; razviti kulturu čitanja, stvaralačke sposobnosti učenica/učenika, književni ukus; omogućiti bogatiji, sadržajniji i suptilniji duhovni život; izgraditi cjelovit pogled na svijet“

(Rosandić, 2005).

Lektira je gorući problem našega obrazovnog sustava jer učenici ne vole čitati ponuđene naslove. Mnogobrojna istraživanja upućuju na negativne stavove učenika i učitelja prema lektiri, koji su uzrokovani obvezom čitanja, opsežnim brojem naslova, dnevnikom čitanja i ustaljenim načinom obrade lektirnih sadržaja (Jerkin, 2012). Lektira učenicima nije odveć poticajna i nerijetko ih demotivira za čitanje, pogotovo u predmetnoj nastavi. Kao razlozi za nečitanje mogu se navesti nezanimljivost sadržaja i njihova neprimjerenost dobi učenika, jednolični dnevници čitanja bez diferenciranih zadataka, nemogućnost slobodnog odabira lektirnih naslova, ukalupljen pristup interpretaciji književnih predložaka te nedovoljan broj knjiga u knjižnici (Lazarich i Čančar, 2020)

Ako naglasak stavimo na učenike s teškoćama koji imaju i neke od specifičnih teškoća učenja¹ (disleksija, disgrafija, diskalkulija), javlja se i problem nemotiviranosti za čitanje i nedostupnosti prilagođenih djela potrebama učenika s teškoćama.

DOSTUPNOST I PRILAGODBA LEKTIRNIH DJELA

Svatom učeniku treba omogućiti da lektiru čita svojim tempom – bilo da lektiru podijelimo na dijelove ili odredimo samo dio lektire koji će učenik pročitati, uvijek je važno zahtjeve u odnosu na lektiru prilagoditi čitalačkim, spoznajnim i doživljajnim sposobnostima učenika (Stančić, 2013).

Kada govorimo o prilagodbi lektirnih djela učenicima s teškoćama, prilagodbu možemo prikazati na nekoliko načina:

- prilagodba pristupa,
- prilagodba sadržaja,
- ekranizirana djela.

¹ Prema DSM-V specifične teškoće učenja su disleksija, disgrafija i diskalkulija. Učestalost specifičnog poremećaja učenja je od 5 do 15 % među djecom u školskoj dobi. Disleksija se prvenstveno očituje kod pisanoga jezika, odnosno čitanja i sricanja. Disgrafija je nesposobnost djeteta da svlada vještinu pisanja (prema pravopisnim načelima određenoga jezika), koja se očituje u mnogobrojnim, trajnim i tipičnim pogreškama. Diskalkulija je teškoća u učenju matematike/aritmetike i u obavljanju matematičkih/aritmetičkih zadataka (DSM-V, Američka psihijatrijska udruga, 2014).

Prilagodba pristupa

Prilagodba pristupa lektirnih djela odnosi se na prilagodbu izgleda, strukture i načina prenošenja izvornog sadržaja. Sadržaj ostaje nepromijenjen. Na takav način prilagođavaju se djela učenicima koji imaju uredan intelektualni razvoj, ali zbog teškoća vida, poremećaja pažnje i koncentracije i/ili teškoća učenja ne mogu se koristiti klasičnim crnim tiskom. Svjedoci smo digitalizacije i ekranizacije današnjeg doba, stoga upravo moderne tehnologije i izumi omogućuju lakši, jednostavniji i jeftiniji pristup i prilagodbu lektirnog djela svim učenicima. Danas je većina književnih dijela dostupna u **elektroničkom obliku** (u Web, PDF i ePub formatima). Elektronički oblik pohrane teksta omogućuje oblikovanje teksta onako kako čitatelju najviše odgovara. Minimalnim naporima može se oblikovati veličina i oblik slova, boja slova ili pozadine, prored, poravnanje, svjetlina zaslona i sl., što je posebno pogodno učenicima s oštećenjem vida i disleksijom.

Zvučne knjige ili audioknjige snimljene su u zvučnom (audio) formatu na CD ili su dostupne na raznim internetskim platformama (u .mp3, .wav ili nekom drugom formatu). Zvučne knjige najčešće nastaju tako da se snimaju volonteri ili honorarni suradnici koji čitaju knjigu naglas. Najpotrebnije su učenicima oštećenja vida i učenicima s disleksijom.

Na inicijativu Ministarstva znanosti i obrazovanja, u suradnji Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNET i Bulaja naklade, nastao je portal e-lectire². Na portalu e-lectire nalaze se 72 lektirna djela u elektroničkom obliku i/ili zvučnom zapisu. Svih 72 naslova sadrži nove dodatne sadržaje koji potiču učenike na čitanje, interakciju i usvajanje znanja, te doprinose boljem razumijevanju lektirnog djela – motivacija prije čitanja, metodički instrumentarij, poticaji za daljnji rad. Sva građa s portala e-lectire dostupna je i u besplatnoj Omoguru mobilnoj aplikaciji³. Omoguru aplikacija namijenjena je osobama s disleksijom. Tvorci aplikacije kreirali su posebno OmoType pismo te ostale prilagodbe koje omogućuju čitanje bez napora. Također, u zbirci Hrvatske knjižnice za slijepe⁴ nalazi se preko 2500 knjiga prilagođenih u elektroničkom ili zvučnom zapisu, među kojima je i velik dio lektirnih sadržaja. 525 besplatnih zvučnih knjiga književnih klasika nalazi se i na web stranici Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu⁵.

² Projekt e-lectire, <https://lectire.skole.hr/>

³ Omoguru aplikacija, <https://www.omoguru.com/>

⁴ Hrvatska knjižnica za slijepe, <https://www.hkzasl.hr/>

⁵ Nacionalna i sveučilišna knjižnica, <https://nsk.hr/>

Knjige na Brailleovu pismu tiskane su na debljem papiru Brailleovim pismom (brajicom). Brajica je reljefno točkasto pismo za slijepe. Za tvorbu znakova brajice koristi se šest točkica, pomoću kojih se mogu dobiti 63 znaka. Točkice se označavaju brojevima od jedan do šest. S obzirom na to da se takve knjige tiskaju na debljem papiru, a Brailleovi znakovi zauzimaju puno više prostora od tintom pisanih grafema, puno su veće i teže ih je nositi u školu, ali i kompliciranije su za pohranjivanje. Neke lektire tiskane na Brailleovu pismu dostupne su u knjižnom fondu Hrvatske knjižnice za slijepe u Zagrebu i u Centru za odgoj i obrazovanje Vinko Bek u Zagrebu⁶.

Građa lagana za čitanje ima dvije definicije. Prva podrazumijeva takvu jezičnu prilagodbu teksta kojom je olakšano njegovo čitanje, a tekst postaje dostupniji od prosječnog teksta, no to ne olakšava njegovo razumijevanje. Druga definicija podrazumijeva prilagodbu koja istodobno olakšava čitanje i razumijevanje (IFLA, 2011).

Prema smjernicama Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA, 2011), građom laganom za čitanje trebaju se koristiti prvenstveno osobe s teškoćama čitanja i pisanja tj. učenja i čitatelji s ograničenim poznavanjem jezika. Svima njima zajedničko je to da im čitanje predstavlja veliki napor, a građa lagana za čitanje omogućava im pristup sadržajima koji su prilagođeni njihovim mogućnostima i potrebama. Podatci iz školske prakse govore da je sve više učenika s teškoćama poput disleksije. Unatoč tome, školski programi i udžbenici još su uvijek neprilagođeni takvim učenicima, posebno lektira (Čelić-Tica i sur., 2010).

Kako bi olakšala učenicima s teškoćama te obogatila lektirne fondove prilagođenim udžbenicima, Zaklada „Čujem, vjerujem, vidim“⁷ pokrenula je projekt prilagodbe obveznih lektirnih naslova za učenike osnovne škole s disleksijom, slijepe i druge učenike koji se ne mogu koristiti standardnim tiskom. U sklopu projekta objavila je šest lektira u obliku građe lagane za čitanje. To su: Priče iz davnina i Čudnovate zgrade šegrta Hlapića autorice Ivane Brlić-Mažuranić, Bajke braće Grimm, Bajke Hansa Christiana Andersena te Družbu Pere Kvržice i Vlak u snijegu Mate Lovraka. Navedene knjige sadrže i CD – zvučnu knjigu u .mp3 i DAISY formatu i e-knjigu.

⁶ COO Vinko Bek, <https://coovinkobek.hr/>

⁷ Zaklada „Čujem, vjerujem, vidim“, <https://www.zakladacvv.hr/>

Prilagodbe sadržaja

Prema *Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom* (2006), svaka osoba ima pravo na pristup informacijama. Naša je zadaća da osobama koje se ne mogu koristiti standardnim načinima informiranja pružimo prilagodbu koja im je potrebna kako bi razumjele informacije.

Učenicima s intelektualnim teškoćama (posebno s umjerenim ili težim intelektualnim teškoćama) nije dovoljno samo prilagoditi pristup lektirnim sadržajima, potrebno je građu sadržajno i jezično prilagoditi (Slika 1). Smjernice građe lagane za čitanje nude i načine jezične i sadržajne prilagodbe za osobe s većim jezičnim teškoćama.

Neke od preporuka za prilagodbu teksta (IFLA, 2011):

- koristiti se marginom od barem 2,5 centimetara sa svih strana;
- koristiti se lijevim poravnanje teksta;
- koristiti se širokim pismom (najbolji su: Arial, APHont, Antique Olive, Gotham, Futura,
- Helvetica, Tahoma, Verdana) koje ima dovoljan horizontalni razmak između slovnih znakova u riječi;
- koristiti se proredom 1,25 između redova, osobito kod formi sa povlakama i kvadratima za unos;
- crni ili tamnoplavi tekst kombiniran s bijelom podlogom koja ne bliješti;
- izbjegavati uvlaču prvog reda;
- izbjegavati pisanje velikim slovima, podebljanim i ukošenim slovima te podcrtavanje teksta (ako se ne može izbjeći, podebljavanje i podcrtavanje teksta puno su bolja opcija za naglašavanje teksta nego ukošena slova);
- izbjegavati rastavljanje riječi na kraju retka;
- pisati konkretno te izbjegavati apstraktan jezik;
- radnja mora biti neposredna i jednostavna, bez dugačkih uvoda i previše likova;
- umjereno se koristiti simboličkim izražavanjem (metaforama). Takav bi jezik neki čitatelji mogli pogrešno razumjeti;
- izbjegavati više radnji u jednoj rečenici. Ako je moguće, rasporedite riječi tako da jedna fraza zauzme samo jedan redak;
- složene odnose objasniti i opisati na konkretan i logičan način, pri čemu se događaji nižu logičnim kronološkim slijedom;

S obzirom na navedene preporuke za prilagodbu sadržaja na Slici 1 prikazuje se primjer sadržajne prilagode ulomka iz djela „Priče iz davnina“ autorice Ivane Brlić Mažuranić.

REGOČ

Jedne ljetne noći, dok su čuvari konja spavali, s oblaka su se spustile vile.

Vile su se igrale s konjima.

Kosjenka je bila mala vila koja je te noći prvi put sišla s oblaka.

Uхватила je najbližeg konja koji ju je ponio u daleki svijet.

Jurili su iznad polja, rijeka, brda i dolina.

Kosjenka se čudila i divila svemu što je vidjela, a najviše joj se sviđjelo kada su projurili pokraj šume kraj koje su bila dva polja i dva sela, a malo dalje jedna velika rijeka.

Konj nije htio stati.

Jurio je sve dok nisu stigli do ruševina grada Legena, gdje je Kosjenka uz pomoć svog vilinskog vela nekako uspjela sići, a konj je odjurio dalje u ravnicu.

Kosjenka je hodala kroz grad očekujući neko čudo, ali na sve strane su bile samo ruševine.

Iznenada, ispod jednog zida ugleda čovjeka kako spava na toj hladnoći.

Bio je to Regoč koji je već tisuće godina živio u Legenu, a jedini posao mu je bio da broji kamenje Legena grada.

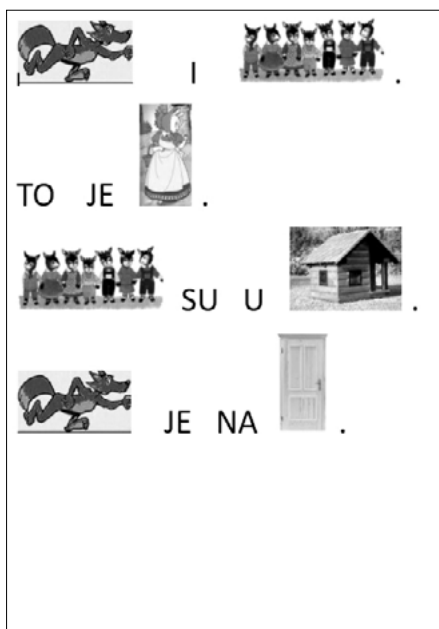
SLIKA 1. Regoč. I. B. Mažuranić

Tekst oblikovan prema smjernicama građe lagane za čitanje

Izvor: Privatna zbirka autora

Učenci s intelektualnim teškoćama često lakše čitaju tekstove koji sadrže slike, posebno slikopriče (Slika 2). Slikopriče su kratke priče napisane kombinacijama sličica i riječi tako da i učenici koji još ne znaju čitati mogu sudjelovati u pričanju priče. Razvojem tehnologije na tržištu su se pojavili razni programi koji nude mogućnost kreiranja slikovnih materijala koji pomažu u radu i komunikaciji s učenicima s intelektualnim i jezično-govorno glasovnim komunikacijskim teškoćama. Jedan od tih programa je i Boardmaker koji nudi gotove obrasce za izradu igara, šablone za izradu kartica i predložaka za komunikatore, slaganje nizova i još mnogo toga. Slikama se mogu pridodati animacije, zvuk i različite videomaterijale (E-Glas d.o.o., Boardmaker⁸). Na taj način učenicima s većim teškoćama, posebno govorno-jezičnim teškoćama, nudimo materijale koji pospješuju razumijevanje i komunikaciju (Slika 3).

⁸ E-Glas d.o.o., Boardmaker, <https://www.eglas.hr/boardmaker/>

SLIKA 2. Vuk i sedam kozlića. J. i W. Grimm
Tekst oblikovan kao slikopriča
Izvor: Privatna zbirka autora

SLIKA 3. Djevojčica sa šibicama. H. C. Andersen
Tekst prilagođen u Boardmakeru
Izvor: Privatna zbirka autora

Jedan od načina na koji možemo prilagoditi lektiru učeniku koji ima teškoće s čitanjem veće količine teksta čitanje je samo odabranih ulomaka ili poglavlja. Odabrani ulomci i poglavlja sadrže manje teksta, što će olakšati čitanje. Uz čitanje odabranih ulomaka i poglavlja učeniku se mogu ponuditi i smjernice ili pitanja koja prate tekst i usmjeravaju učenika na bitno. Grosman (2010) upozorava kako takve smjernice i pitanja trebaju biti što objektivnije kako ne bi učenike navodile na neke općeprihvaćene tvrdnje i navode, već da ostave prostor za učenikova razmišljanja i njegov doživljaj teksta.

Ekranizirana djela

Učitelji često ne odobravaju ekranizirana lektirna djela jer film ne može prenijeti puninu autorove umjetničke riječi, ali učenici koji ne vole čitati ili još nemaju razvijene čitalačke tehnike, nerijetko umjesto čitanja odabiru lagodno gledanje filmskih adaptacija lektirnih djela (Težak, 2002). Težak (2002) ističe kako usporedba drugih umjetnosti sa zajedničkom fabulnom podlogom može

biti dvostruko korisna:

- film, strip, kazališna izvedba, TV-drama ili radio drama mogu biti snažan poticaj za čitanje knjige koja je bila predloškom;
- usporedba omogućuje jasniju spoznaju o medijskim osebnostima i razlikama među pojedinim umjetnostima;

Gledanje ekranizirana djela nikada neće zamijeniti čitanje, ali može motivirati učenika za čitanje. Posebno se ističe važnost ekraniziranih djela u radu s učenicima koji imaju intelektualne teškoće u kombinaciji s jezično-govorno komunikacijskim teškoćama jer je ovo možda jedini način približavanja svjetske književnosti tim učenicima.

Prilikom izbora ekraniziranog djela, potrebno je obratiti pozornost na učenike s epilepsijom, kod kojih treba paziti na jačinu svjetlosti zaslona, brzinu izmjene scenskih prizora i jačinu zvuka. Ekranizirana djela posebno su prihvatljiva u radu s učenicima s oštećenjem vida, oštećenjem sluha te disleksijom zato što sadržavaju kombinaciju slike, zvuka i teksta.

ZAKLJUČAK

Lektirna djela važan su dio odgoja i obrazovanja svih učenika, pa tako i učenika s teškoćama. Preduvjet je za usvajanje lektirnih djela čitanje. Čitanje nije jednostavna aktivnost, ono mora odgonetnuti značenje riječi, dati informaciju te pobuditi misli i osjećaje kod čitatelja. Posebno kod učenika s intelektualnim teškoćama i jezično-govorno komunikacijskim teškoćama, čitanje je izrazito teška i zahtjevna aktivnost, stoga im je potrebno ponuditi sadržaje i načine čitanja koji će zadovoljiti njihove potrebe. Učiteljima se savjetuje smanjiti broj lektirnih djela, prilagoditi ih prema smjernicama građe lagane za čitanje ili uputiti učenika na prilagođenu lektiru, motivirati učenika kroz kreativne zadatke, ekranizirana djela te birati djela prema intelektualnom statusu učenika.

LITERATURA

- Američka psihijatrijska udruga. (2014). *DSM-V Dijagnostički i statistički priručnik za duševne poremećaje*. Jastrebarsko: Naklada Slap. –170.
- Boardmaker. E-Glas. (Pristupljeno 20.5.2021.) <https://www.eglas.hr/boardmaker/>
- Centar za odgoj i obrazovanje Vinko Bek. (Pristupljeno 21.veljače 2021.) <https://coovinkobek.hr/>
- Čelić-Tica, V. Marija Gabriel D., Sabljak, Lj. (2010). Čitanjem protiv nasilja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 2 (53), 26–37.
- Hrvatska knjižnica za slijepce. (Pristupljeno 21.veljače 2021.) <https://www.hkzasl.hr/>
- IFLA-Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova. (2011). *Smjernice za građu laganu za čitanje*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- IGRIĆ, LJ. (2015). *Osnove edukacijskog uključivanja (škola po mjeri svakog učenika je moguća)*. Zagreb: Školska knjiga: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
- JERKIN, C. (2012). Lektira našeg doba. *Život i škola*, 1 (21), 113–133.
- LAZZARICH, M., ČANČAR, A. (2020). Dječja lektira i novi mediji. *Metodički ogle-di*, (27), 149.
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- Mobilna aplikacija Omoguru. (pristupljeno 21.veljače 2021.) <https://www.omoguru.com/>
- Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 24/2015)
- Projekt e-lektire. CARNet. (pristupljeno 21.veljače 2021.) <https://lektire.skole.hr/>
- ROSANDIĆ, D. (2005). *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
- SMILJANIĆ-ČOLANOVIĆ V. (1990). *Dečja psihologija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- STANČIĆ, Z. (2013). *Pristupi u obradi teksta u radu s učenicima s teškoćama u osnovnoj školi*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
- TEŽAK, S. (2002). *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Zagreb: Školska knjiga.
- VRANJKOVIĆ, LJ. (2011). Lektira u razrednoj nastavi. *Život i škola*, 1 (25), 193–206.

Zaklada „Čujem, vjerujem, vidim“. (pristupljeno 23.2.2021). www.zakladacvv.hr
525 besplatnih zvučnih knjiga književnih klasika. (27.5.2013). Nacionalna i sve-
učilišna knjižnica u Zagrebu. (pristupljeno 22.veljače 2021.) [https://www.nsk.
hr/525-besplatnih-zvucnih-knjiga-knjizevnih-klasika/](https://www.nsk.hr/525-besplatnih-zvucnih-knjiga-knjizevnih-klasika/)

ADAPTING THE CONTENTS OF THE REQUIRED READINGS FOR ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS WITH DISABILITIES

ABSTRACT

A successful integration of students with disabilities into family, school, community, workplace and society depends on their fundamental educational achievements, and in particular on the development of their reading literacy. One of the fundamental components for the development of reading literacy is the school's required reading. Teaching a student how to read is not the sole importance of a required reading; it is supposed to introduce them to the literary world, stimulate their imagination, logical and moral reasoning, as well as the contemplation of life itself. The availability of the required readings for students with disabilities in the Republic of Croatia is extremely limited, and often depends on the teacher's creativity and initiative. This paper explores the depiction of required readings that are available on the Croatian market and adapted for elementary school students with disabilities. Likewise, the paper introduces recommendations for the adaptation of the required readings' content for students with intellectual disabilities and disabilities pertaining to language, speech, voice and communication.

KEYWORDS:

required reading, adaptation, students with disabilities, elementary school

